

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL
IYUN/6-SON, I-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI VA UNING BARQARORLIK KO'RSATKICHLARI	18
Nazarov G'ayrat Xayrullayevich	
YUKLARNI TASHISHDA ZARURIY TRANSPORT XUJJATLARI.....	22
Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY IMTIYOZ VA PREFERENSIYALARNI SAMARALI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	27
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
GLOBAL BEQARORLIK SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOTNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MODELLARI	32
Saidnazarova Odinabonu Saidolim qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИССЛЕДОВАНИЙ В ОБЛАСТИ УЧЕТА И АУДИТА ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....	37
Пулатова Мадина Бейсеновна	
Табаев Азамат Зарипбаевич	
MAJBURIYATMI YOKI MAJBURIY RISK? MOLIYAVIY MAJBURIYATLAR KONSEPTUAL ASOSLARINING IQTISODIY TABIATI VA ZAMONAVIY TALQINLARI.....	42
Palvanov Xusniddin Bekimmatovich	
ПРИНЦИПЫ И МЕТОДЫ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В СИСТЕМЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	47
Пу Кебин	
TRANSPORT XIZMATLARI SIFATINI BARQARORLIK NUQTAYI NAZARIDAN O'RGANISH METODOLOGIYASI.....	51
Xodjaniyazov Elbek Sardorovich	
VILOYAT SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI KO'P OMILLI EMPIRIK MODELLAR ASOSIDA TAHLIL QILISH VA PROGNOZLASH (Qashqadaryo viloyati misolida)	57
Avazova Nafisa Namazovna	
SANOAT KORXONALARI SHOVQINI VA ATMOSFERA CHIQINDILARINING TURAR-JOY HUDUDLARI EKOLOGIYASIGA TA'SIRINI KAMAYTIRISH CHORALARI	61
Saparova Shohida Abduvaliyevna	
SANOAT SHOVQINI VA ATMOSFERA IFLOSLANISHINING SHAHAR TURAR JOY HUDUDLARI VA EKOLOGIYASIGA TASIRINI O'RGANISH.....	65
Shaxyusupova Nilufar Erkin qizi	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHIDA SANOAT OQOVA SUVLARINI BIOLOGIK TOZALASH TEXNOLOGIYALARINING ROLI.....	69
Tursunova Aziza Asrorovna	
SHAHAR EKOLOGIK MUHITIGA SANOAT KORXONALARINING TA'SIRINI BAHOLASH.....	75
Imomnazarov Farrux Saibjabbor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI.....	78
Xusanova Zulfiya Raxmatullayevna	
KORXONALARDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	87
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	93
Nasimov Ravshanjon Azimovich	

KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	100
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
THE IMPACT OF DIGITAL LITERACY ON LABOR PRODUCTIVITY IN UZBEKISTAN'S SERVICE SECTOR: A REGRESSION ANALYSIS.....	106
Ismoilov Elyorjon Makhamadali Ugli	
Urinov Bobur Nasilloevich	
EKOLOGIK NIZOLARNI HAL ETISHDA SUD AMALIYOTINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	112
Gapparov Sarvar Xolmurodovich	
ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI	116
Djumayeva Guzal Axtamovna	
Yadgarova Madina Xasan qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA BANK SOHASIDAGI KIBERJINOYATLAR: TAHLIL, TAHDID VA MUHOFAZA MEKANIZMLARI	120
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
ПРОБЕЛЫ В МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ СОВМЕСТНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ ТРАНСГРАНИЧНЫХ РЕК ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ (НА ПРИМЕРЕ БАСЕЙНА АРАЛЬСКОГО МОРЯ).....	126
Тиллахуджаев Аббосхон	
Дилфуза Шакирова	
Мухамедалиева Сайёра	
Ойбек Камилов	
ALOQA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI VA BAHOLASH USULLARI	139
Xazratov Abror Panjiyevich	
STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	146
Sultonboyeva Munira Bahodirovna	
Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
TIJORAT BANKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI.....	154
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Nomozov G'ofur Abdusalomovich	
DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING ASOSIY YO'NALISHLARI: STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYA VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH	158
Izbosarov Bobur Baxriddinovich	
Umirov Sherzod Baxriddinovich	
INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS	162
Mamatkulova Shoira Jalolovna	
AHOLIGA SAVDO XIZMATLARI KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	168
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
Jurayev Suxrobjon Saloxiddin o'g'li	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В МАРКЕТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	177
Маматкулова Шоира Джалоловна	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В РАЗВИТИИ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	184
Маматкулова Шоира Джалоловна	

SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BANK SOHASIDA INTEGRATSIYASI XUSUSIYATLARI VA TAHLILI	191
Jurayeva Sevara Zakirovna	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHNING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRLARINI BAHOLASH MASALALARI.....	197
Tursunboyev Umarbek	
ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ОЦЕНКЕ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	202
Мирджалилова Дилдора Шухратовна	
Мансурова Сайёра Бахтиёровна	
БАНК ТИЗИМИ БАРҚАРОРГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВОСИТАЛАРИ ВА УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	213
Ж.О.Баходиров	
О'ZBEKISTON AGRAR SUG'URTA BOZORIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING XAVFLARNI BOSHQARISH VA BARQARORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	219
Kodirova Samira Kamol qizi	
PERSONALISED OFFERS IN DIRECT MARKETING: IMPACT ON SALES AND CUSTOMER LOYALTY.....	225
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
TURIZM INFRASTRUKTURASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI VA AQLLI TURIZM KONSEPSIYASI.....	231
Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	237
Shohrubbek Ruziyev	
MARKETING MIX FOR SERVICE COMPANIES: ADAPTATION OF CLASSIC MODELS TO SERVICE MARKETING	244
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
15-16 YOSHLI TAEKVONDOCHILARNING KOMPLEKS TAYYORGARLIGI DINAMIKASI.....	250
Tashmatov Sherzod Rixsibayevich	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	256
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Mamanov Isroil Islom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLARNING IQTISODIY MOHIYATI.....	260
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Ergashev Ilyos To'raqul o'g'li	
DELAYING MOTHERHOOD: BEHAVIORAL AND SOCIO-DEMOGRAPHIC DETERMINANTS OF EARLY CHILDBEARING IN TAJIKISTAN	264
Dr Muhammad Bilal	
Gulyorabonu Usmonova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION MEKANIZMLARI.....	275
Xasanova Xamida Xaydaraliyevna	
ELEKTRON TIJORATNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	281
Nazarova Shahodat Ravshan qizi	
THE ROLE OF DIGITAL MARKETING IN INDUSTRIAL COMPANIES	286
Musoyeva Rukhshona Javlon qizi	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE.....	291
Musayeva Shoira Azimovna	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SOLIQ VA BUXGALTERIYA ISLOHOTLARINING KORXONALAR FAOLIYATIGA TA'SIRI.....	298
Isayev Jahongir Muzaffarovich	
Jumaboyeva Zuhra Umidbek qizi	
YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLAR TOMONIDAN XODIMLAR DAROMADIDAN SOLIQNI TO'LOV MANBAIDA USHLAB QOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	302
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
AGRAR MAHSULOTLARNI QAYTA ISHLASH SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	309
Sheraliyev Axror Sodiqovich	
Ne'matov Javohir Zoxidjon o'g'li	
BIZNES INKUBATORLARNING TASHKILY-HUQUQIY ASOSLARI	314
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich	
GANDBOL BILAN SHUG'ULLANUVCHI CHIZIQ O'YINCHISINI O'YIN JARAYONIDAGI TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH SAMARADORLIGI.....	323
R.O. Obloberdiyeva	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TO'LOV QOBILIYATI VA MOLIVAVIY BARQARORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI.....	329
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING TO'LOV QOBILIYATLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI VA UNING NAZARIY JIHATLARI	335
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
MUSOBAQA DAVRIDA MALAKALI MARKAZ O'YINCHILARINING HUJUM TEXNIKASINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	340
R.O. Obloberdiyeva	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SOLIQ NIZOLARINI SUDGACHA TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH	348
Solihova Xumora Xasan qizi	
IQTISODIYOTDA "DATA SCIENCE"NING O'RNI VA AHAMIYATI.....	354
Inatullayeva Intizor Jamshid qizi	
ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ И ФИНТЕХ-РЕШЕНИЙ	357
Абдуллаева Шахло Рустамовна	
MAXSUS IQTISODIY ZONALAR SAMARADORLIGINI BELGILOVCHI ASOSIY KATEGORIYALAR.....	365
Arslanov U.U.	
KORXONA BOSHQARUV TIZIMINI KOMPLEKS TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INNOVATSION YONDASHUVLARI	372
Yusupov Nurillo Ikromjon o'g'li	
SANOAT SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI RIVOJLANTIRISH.....	378
Alijonov J.A.	
Abdusattorova Dilobar Abdujabborovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASHDA IJTIMOY HIMOYA VA BANDLIK SIYOSATINING ROLI.....	384
Murodullayev Saydali Fayzulla o'g'li	
XORAZM VILOYATIDA "POTENSIAL – SAMARADORLIK–BARQARORLIK" (PSB) STRATEGIYA MODELINI TATBIQ ETISH: NAZARIYA VA AMALIYOT.....	391
Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'g'li	
KORPARATSIYALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALAR.....	395
Alijonov J.A.	
Egamberdiyeva Oydinoy Muhammadjon qizi	

MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA MALAKALI KADRLARNING AHAMIYATI	402
Alijonov J.A.	
Bozorboyeva Maftuna Turob qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	407
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
Ashurova Jasmina Jo'ra qizi	
IMPROVING STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEMS IN MODERN ENTERPRISES	411
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ogli	
Ashurova Jasmina Jora Kizi	
MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	420
Dilsora Shodmonova	
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA "TARBIYA" FANINI TABIIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASH ASOSIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH	427
Norbo'tayeva Iroda Yunusovna	
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ БИЛИНГВИЗМА У ДЕТЕЙ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯ	431
Истамова Нигора Азимжановна	
RESURSLAR AYLANMASINI BOSHQARISH VA SIRKULAR IQTISODIYOTGA O'TISHNING INSTITUTIONAL-IQTISODIY SHARTLARI	437
Kuzieva Nargiza Ramazanovna	
Xalikulova Gulzada Tojmuratovna	
TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	445
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA IJTIMOIIY XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISH	453
Sharifjonova Gulchehra	

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA IJTIMOY XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISH

Sharifjonova Gulchehra –
Navoiy davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrası v.b. professori

Annotatsiya. So'nggi yillarda aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini tubdan takomillashtirish, xizmatlar sifati va qamrovini kengaytirish hamda ularni moliyalashtirishning samarali bozor mexanizmlarini joriy etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ijtimoiy xizmatlar sohasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, davlat-xususiy sheriklik asosidagi hamkorlikni kengaytirish, xizmatlar samaradorligini oshirish hamda aholining ijtimoiy himoyaga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy xizmatlar, ijtimoiy xizmatlarni moliyalashtirish, davlat-xususiy sheriklik, ijtimoiy himoya, xizmatlar sifati, bozor mexanizmlari, ijtimoiy infratuzilma, aholi farovonligi.

Аннотация. В последние годы реализуются масштабные реформы, направленные на совершенствование системы оказания социальных услуг населению, повышение качества и доступности услуг, а также внедрение эффективных рыночных механизмов их финансирования. Рассмотрены приоритетные направления развития сферы социальных услуг, вопросы расширения сотрудничества на основе государственно-частного партнёрства, повышения эффективности предоставления услуг и удовлетворения потребностей населения в социальной защите.

Ключевые слова: социальные услуги, финансирование социальных услуг, государственно-частное партнёрство, социальная защита, качество услуг, рыночные механизмы, социальная инфраструктура, благосостояние населения.

Abstract. In recent years, large-scale reforms have been implemented to improve the system of social service delivery, enhance the quality and accessibility of services, and introduce effective market-based financing mechanisms. The study examines the priority directions for the development of the social services sector, the expansion of public-private partnerships, the improvement of service efficiency, and the satisfaction of the population's social protection needs.

Keywords: social services, social service financing, public-private partnership, social protection, service quality, market mechanisms, social infrastructure, public welfare.

KIRISH

Jahonda ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish xo'jalik yuritishning barcha darajalarida shakllangan turli iqtisodiy manfaatlar tizimini takomillashtirish, aholi turmush darajasini yaxshilash hamda uning ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xizmatlar sohasining YAIMdagi ulushi AQSHda 78 foizni, Yevropada 70 foizdan ortiqni, Xitoyda 51,6 foizni tashkil etgani holda, MDH davlatlari orasida Qozog'istonda bu ko'rsatkich 54,2 foizni, Belarusda 48,0 foizni, O'zbekistonda esa 47,3 foizni tashkil etgan¹. O'z navbatida, mamlakatlar tomonidan aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish qamrovini kengaytirish, imkoniyatlar tengligini ta'minlash hamda xizmatlar sifati yanada oshirish masalalari tadqiq etilishi zarur bo'lgan dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda so'nggi yillarda aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sohasini tubdan isloh etish, aholiga ko'rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar sifati oshirish va ularni moliyalashtirishning bozor mexanizmlarini shakllantirishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda. "Maktabgacha ta'limdagi qamrov darajasini hozirgi 62 foizdan kamida 80 foizga, oliy ta'lim tizimida esa 50 foizga yetkazish, maktablarda ta'lim-tarbiya sifati va darajasini oshirishga ... . Yangi oliy ta'lim muassasalarini tashkil etish bilan birga, talabalarni turar joy bilan ta'minlash bo'yicha boshlagan ishlarimizni jadal davom ettiramiz"². Bu

1 <http://www.ifc.org.msmecountryindikator>

2 <https://president.uz/uz/lists/view/4743>

borada aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish qamrovini oshirish, ularning ro'yxati, hajmi, hisobini yuritish hamda qo'shimcha xizmatlar qiymatini hisoblash uslubiyotini joriy etish, vaucher taqdim etish orqali moliyalashtirish, oliy ta'lim muassasalari ta'isichiligida mas'uliyati cheklangan jamiyatlarni tashkil etish, bo'sh turgan bino va inshootlarni imtiyozli shartlarda talabalarga yoki o'zini o'zi band qilgan shaxslarga ijaraga berish orqali ijtimoiy xizmatlar sohasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

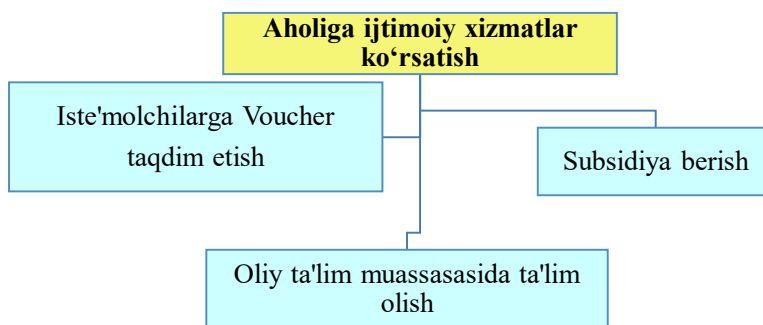
Davlat tomonidan ijtimoiy xizmatlarni taqdim etishning yana bir shakli iste'molchilarga subsidiyalar ajratish orqali xizmatlar ko'rsatishni moliyalashtirishda ishtirok etishdir. Xizmatlarni moliyalashtirishning bunday turi davlat tomonidan iste'molchilarning ma'lum toifalariga ayrim xizmatlarni taqdim etishda qo'llaniladi.

Ijtimoiy ne'matlarni taqdim etishning bunday shaklidan ijtimoiy tarmoqlarda (ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida) foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ijtimoiy xizmatlarga subsidiyalar berish vaucherli yoki aralash sxemalar orqali amalga oshirilishi mumkin. Ushbu sxemalarning mohiyati shundan iboratki, iste'molchi ijtimoiy xizmatlardan, masalan, qo'shimcha ta'lim xizmatlaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ijtimoiy xizmatlarga subsidiyalar berishning bunday sxemalarini joriy etish uchun davlat quyidagilarni o'z ichiga olgan zarur me'yoriy-huquqiy bazani yaratishi lozim:

- vaucher bo'yicha taqdim etiladigan ijtimoiy xizmatlar ro'yxati;
- vaucher bo'yicha taqdim etiladigan ijtimoiy xizmatlar hajmi;
- vaucherlar hisobini yuritish va ularni budjet mablag'lari hisobidan to'lash tartibi;
- taqdim etiladigan qo'shimcha xizmatlar qiymatini hisoblash uslubiyoti.

Oliy ta'lim xizmatlari rivojlanishining muhim xususiyatlaridan biri ularni moliyalashtirishda davlatning ishtirok etishidir. Ayni paytda oliy ta'limni moliyalashtirishga xususiy firmalar va mazkur xizmatlar iste'molchilarini jalb etish, sohada bozor mexanizmlarini rivojlantirishga ham e'tibor qaratilmoqda. Oliy ta'limni moliyalashtirishda davlat va xususiy sektor ulushlarining qay darajada bo'lishi lozimligi masalasi turlicha hal etilmoqda (1-rasm).

1-rasm. Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish bo'yicha aralash mexanizm³

Tahlillarga ko'ra, iqtisodchi olimlar oliy ta'lim xizmatlarini moliyalashtirishda davlat tomonidan moliyalashtirish va xususiy moliyalashtirishni birgalikda amalga oshirish samarali ekanligini ta'kidlaydilar. Biroq masalaning murakkab jihati ularning ulushi qanday bo'lishi maqsadga muvofiq ekanligidadir. Yana bir jihat shundan iboratki, ta'limning qaysi yo'nalishi tanlanishiga davlatning yondashuvi va ta'lim oluvchilarning yondashuvlari sezilarli darajada farq qiladi, shu sababli ularning manfaatlarini o'zaro muvofiqlashtirish zarur.

Ta'kidlash joizki, bugungi kunda mamlakatimizda oliy ta'lim xizmatlari sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu sohaning sifat va miqdor ko'rsatkichlarini tubdan takomillashtirishga qaratilgan.

Mamlakatimizda oliy ta'lim xizmatlari ko'rsatishning bozor iqtisodiyoti komponentlari bilan boyitilgan davlat-xususiy sheriklik mexanizmi oliy ta'lim xizmatlari ko'rsatish sifatini yanada takomillashtirish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida ijtimoiy xizmatlar sohasini rivojlantirish bilan bog'liq ma'lumotlar rasmiy statistika hisobotlari, normativ-huquqiy hujjatlar, xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari hamda mavzuga oid ilmiy adabiyotlarni o'rganish asosida shakllantirildi. Ma'lumotlarni yig'ish jarayonida ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy xizmatlar sohasining rivojlanish ko'rsatkichlari umumlashtirildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, statistik tahlil, dinamik qatorlar tahlili hamda iqtisodiy-mantiqiy tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar baholandi. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik, vaucher tizimi va xizmatlarni moliyalashtirish mexanizmlarining amaliy natijalari tahlil qilinib, sohani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari bo'yicha ilmiy xulosalar shakllantirildi.

3 Muallif ishlanmasi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Davlat-xususiy sheriklik (DXSH) loyihalarini amalga oshirishdan maqsad davlat korxonalarini tasarrufidagi foydalanilmayotgan yoki to'liq foydalanilmayotgan asosiy fondlar va infratuzilma obyektlariga investitsiyalar kiritish orqali ulardan davlat-xususiy sheriklik asosida foydalanishni tashkil etishdan iborat. Bunda davlat-xususiy sheriklik hamkorligi davlat va xususiy sheriklarning ma'lum muddat davomida o'z resurslarini birlashtirgan holda faoliyat yuritishini nazarda tutadi.

Iqtisodiyotning ijtimoiy sohasida davlat-xususiy sheriklikning yuqoridagi shakllarini amalga oshirish uchun mintaqaviy va mahalliy darajalarda izchil chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim.

Tahlillar ko'rsatishicha, bugungi kunda jahonda oliy ta'lim xizmatlarini moliyalashtirish amaliyotida to'rtta model o'zaro farqlanadi. Ular bevosita moliyalashtirish, maqsadli moliyalashtirish, natijaviy moliyalashtirish hamda o'zini o'zi moliyalashtirish modellaridan iborat.

Bugungi kunda oliy ta'lim xizmatlarini moliyalashtirishning iste'molchilarga vaucherlar taqdim etishga asoslangan 4 000 ga yaqin sxematik tuzilmalari shakllangan. Ular oliy ta'lim muassasalarini davlat tomonidan tartibga solish va moliyalashtirish darajalariga ko'ra o'zaro farqlanadi. Jumladan⁴:

- oliy ta'lim xizmatlaridan foydalanish uchun to'lovlarning to'liq yoki qisman davlat tomonidan qoplanishi;
- kam ta'minlangan yoki ko'p bolali oilalar uchun oliy ta'lim xizmatlaridan foydalanganlik bo'yicha to'lovlarda imtiyozlarning mavjudligi;
- oliy ta'lim xizmatlaridan foydalanishga ehtiyoj yuqori bo'lgan sharoitda talabalarni saralab olish mexanizmining qanday tartibda tashkil etilganligi;
- bir vaucherni boshqa oliy ta'lim muassasasiga ko'chirib o'tkazish imkoniyatining mavjudligi;
- mamlakat oliy ta'lim tizimida davlat va nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyatining yo'lga qo'yilganlik darajasi;
- oliy ta'lim xizmatlarining qamrov darajasi (barcha talabalarga davlat majburiyatlari yuklatilganligi, masalan, O'zbekistonda davlat granti asosida talabalikka qabul qilingan talabalarga muayyan shartlar asosida diplom berilishi);
- oliy ta'lim muassasalari tomonidan ta'lim xizmatlari uchun to'lov-kontrakt miqdorini mustaqil belgilash imkoniyatining mavjudligi.

Mamlakatimizda oliy ta'lim muassasalari faoliyatining o'zini o'zi moliyalashtirish amaliyotiga o'tishi bilan bog'liq prognoz ko'rsatkichlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Prognoz ko'rsatkichlarini ishlab chiqishda 2016–2020-yillarda oliy ta'lim muassasalaridagi talabalar sonining o'sish tendensiyasi bilan oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishda davlat budjeti va to'lov-kontrakt mablag'lari ulushining o'zgarish ko'rsatkichlari o'rtasida regression-korrelatsion tahlil amalga oshirildi.

Bu tahlillar natijalariga ko'ra, talabalar sonining ortishi va oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishda davlat budjeti mablag'lari ulushi o'rtasida kuchli teskari bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Bunday bog'liqlikni ifodalovchi korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,61 ga teng bo'ldi. Hisob-kitoblarga ko'ra, oliy ta'lim muassasalarida talabalar sonining qo'shimcha 1 foizga ortishi davlat budjeti mablag'lari hisobidan moliyalashtirish ulushining qo'shimcha 3,3 foizga kamayishiga sabab bo'ladi.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida talabalar soni va ularning faoliyatini moliyalashtirishda to'lov-kontrakt mablag'lari ulushi ko'rsatkichlari o'rtasida ham kuchli bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Mazkur bog'liqlikni ifodalovchi korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,62 ga teng bo'ldi. Tahlil natijalariga ko'ra, talabalar sonining qo'shimcha 1 foizga ortishi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini moliyalashtirishda to'lov-kontrakt mablag'lari ulushining qo'shimcha 6,0 foizga ortishiga sabab bo'lgan.

Regression-korrelyatsion tahlil natijalariga asoslangan holda, 2026-yilga qadar bo'lgan davr uchun talabalar sonining ortishi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini moliyalashtirishda davlat budjeti va to'lov-kontrakt mablag'lari ulushiga ta'siri bo'yicha pessimistik, inersion va optimistik prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqildi.

Mamlakatimizda aholiga ta'lim xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy-iqtisodiy hayotga ta'sirini aniqlash maqsadida oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalar soni bilan mamlakat mehnat bozorida ishsizlik darajasi hamda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan real umumiy daromadlar o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilindi va prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqildi.

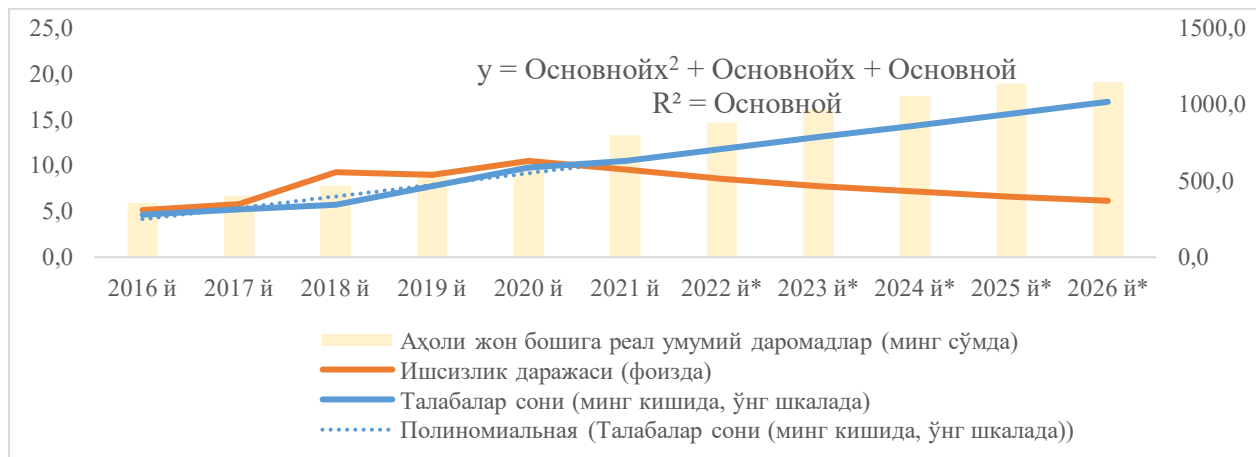
Jumladan, oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalar soni va mamlakatdagi ishsizlik darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni tavsiflovchi korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,59 ga teng bo'lib, mazkur omillar o'rtasidagi teskari bog'liqlik o'rta-yuqori darajada ekanligi aniqlandi.

4 Беляков С.А., Заборовская А.С., Клячко Т.Л., Королев И.Б., Озерова Н.Б., Полушкина Е.А. Модели финансирования вузов: анализ и оценка / под ред. С.А. Белякова. – М.: Технопечать, 2005. – С. 81-82. http://www.mirkin.ru/_docs/_econifin/model_finansirovaniya.pdf

Mazkur bog'liqlikka tayangan holda, 4-rasmda 2016–2021-yillarda talabalar sonining o'sish tendensiyasi 2026-yilgacha saqlanib qolgan taqdirda mamlakatimizda ishsizlik darajasini 2021-yildagi 9,6 foizdan prognoz davrida 6,2 foizgacha kamaytirish mumkinligi aniqlandi.

Shuningdek, o'rganilayotgan davrda talabalar soni va aholi jon boshiga real umumiy daromadlar hajmi o'rtasidagi bog'liqlikning sezilarli darajada kuchli ekanligi aniqlanib, korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,97 ga teng bo'ldi (2-rasm).

2-rasm. Aholining ta'lim xizmatlari bilan qamrov darajasini oshirishning jamiyat hayotiga ta'siri bo'yicha prognozlar⁵

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatda aholining oliy ta'lim xizmatlari bilan qamrov darajasining o'sish tendensiyasi so'nggi yillardagi sur'atlarda saqlanib qolgan taqdirda, 2026-yilga borib aholi jon boshiga to'g'ri keladigan real umumiy daromadlar hajmini 2021-yilga nisbatan 45 foizga oshirish mumkinligi aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. IFC MSME Country Indicators
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti
3. Belyakov S.A., Zaborovskaya A.S., Klyachko T.L., Korolev I.B., Ozerova N.B., Polushkina E.A. *Modeli finansirovaniya vuzov: analiz i otsenka* / pod red. S.A. Belyakova. – M.: Tekhnopечат, 2005. – B. 81–82.: http://www.mirkin.ru/_docs/_econifin/model_finansirovaniya.pdf

5 Muallif ishlanmasi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>